

46ste vergadering

Woensdag 24 januari 1996

Aanvang 13.00 uur

Voorzitter: Deetman

Tegenwoordig zijn 119 leden, te weten:

Adelmond, Aiking-van Wageningen, Apostolou, Van Ardenne-van der Hoeven, Assen, Augusteijn-Esser, Bakker, Beinema, Van den Berg, Biesheuvel, Bijleveld-Schouten, Blauw, Bolkestein, Boogaard, Van Boxtel, Bremmer, Bukman, M.M. van der Burg, V.A.M. van der Burg, Van de Camp, De Cloe, Cornielje, Crone, Dankers, Deetman, Van Dijke, Dijkma, Dittrich, Van den Doel, Duivesteijn, Van Erp, Esselink, Gabor, Van Gelder, Giskes, De Graaf, Van Heemst, Heerma, Van der Heijden, Hendriks, Hessing, Hillen, Hoekema, Van der Hoeven, Hofstra, Van Hoof, Hoogervorst, Ten Hoopen, De Hoop Scheffer, Houda, Huys, Janmaat, Jeekel, De Jong, Jorritsma-van Oosten, M.M.H. Kamp, Keur, Klein Molekamp, Koekkoek, Korthals, Lambrechts, Lansink, Liemburg, Lilipaly, Mateman, Middel, Mulder-van Dam, Nijpels-Hezemans, Noorman-den Uyl, Oedayraj Singh Varma, Oudkerk, Van Oven, Passtoors, Van der Ploeg, Poppe, Rabbae, Rehwinkel, Reitsma, Remkes, Van Rey, Rijpstra, Roethof, Rosenmüller, Rouvoet, Scheltema-de Nie, Schimmel, Schutte, Schuurman, Smits, Stellingwerf, Sterk, Swildens-Rozendaal, Terpstra, Valk, Ter Veer, Te Veldhuis, Verbugt, Verhagen, Verkerk, Versnel-Schmitz, Van der Vlies, Van Vliet, O.P.G. Vos, Voûte-Droste, Vreeman, J.M. de Vries, Wallage, Van Walsem, Van Waning, Weisglas, Van Wingerden, Witteveen-Hevinga, Wolffensperger, Wolters, Ybema, Van Zijl, Zijlstra, Zonneveld en Van Zuijlen,

en de heren Dijkstal, minister van Binnenlandse Zaken, Wijers, minister van Economische Zaken, en mevrouw Van de Vondervoort, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van Nieuwenhoven, Valk, Verspaget, Vliegenthart en Woltjer, wegens verblijf buitenslands;

Blaauw, Van Blerck-Woerdman, Essers en Van Heemskerck Pillis-Duvekot, wegens verblijf buitenslands, ook volgende week;

Van Gijzel, Dijkman en Kalsbeek-Jasperse, wegens ziekte;

H.G.J. Kamp, wegens ziekte, ook morgen;

Soutendijk-van Appeldoorn en Van Middelkoop, wegens bezigheden elders;

Crone, wegens bezigheden elders, alleen voor de avondvergadering;

Doelman-Pel, wegens bezigheden elders, ook morgen.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de

Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik heb de Kamer toegezegd, mij nader te zullen beraden op de spreektijden over de brief ter zake van het referendum. Ofschoon de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken op drie punten de meest extreme uitzonderingen bepleit ± terugkomen op een besluit zonder bij de besluitvorming zelf een opmerking te maken, een brief terwijl een wetsvoorstel in aantocht is en veel spreektijden, wat normaal in een nota-overleg zou moeten ± en ervan uitgaande dat dit geen precedent is, maar een unicum zal blijven, wil ik de commissie wel tegemoetkomen.

Ik stel voor, de volgende spreektijden vast te stellen: 20 minuten voor de fracties van PvdA, CDA en VVD, 15 minuten voor de fractie van D66, 10 minuten voor de fractie van GroenLinks, 7 minuten voor de overige fracties en 3,5 minuut voor de groep-Nijpels en het lid Hendriks.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de brief van de minister van Economische Zaken over Fokker, die wij hedenochtend hebben ontvangen, onmiddellijk na de regeling van de werkzaamheden te behandelen.

Ik stel voor, conform het voorstel van de vaste commissie voor Economische Zaken, de spreektijden te bepalen op: 10 minuten voor de fracties van PvdA, CDA, VVD en D66, 5 minuten voor de overige fracties en 2,5 minuut voor de groep-Nijpels en het lid Hendriks.

Daartoe wordt besloten.

Voorzitter

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Versnel-Schmitz.

Mevrouw **Versnel-Schmitz** (D66): Mijnheer de voorzitter! U weet al waar de wind vandaan komt. Die komt uit de vaste commissie voor VROM, die op dit moment in vergadering is en even haar voorzitter heeft afgestaan om hier nogmaals met echte nadruk te bepleiten dat de Huurprijzenwet deze week afgehandeld wordt, zodat zij daarna naar de Eerste Kamer kan gaan, opdat 3 miljoen huurders op een fatsoenlijke manier en met argumenten hun huurverhoging op hun bord krijgen, zoals wij die gaan afspreken in deze wet. Ik doe een dringend beroep op u, voorzitter, om het zo te regelen.

De **voorzitter**: U weet dat mijn bereidheid in dezen een heel grote is. Ik sluit echter niet uit dat hetgeen ik kan doen, stuit op het gegeven dat er 60 minuten in een uur gaan en 60 seconden in een minuut. In al die jaren ben ik er nog niet in geslaagd die aantallen te vergroten. Ik heb echter van de wens kennis genomen. Ik kan u niets beloven, maar u kent mijn inzet.

Mevrouw **Versnel-Schmitz** (D66): Mag ik een kleine suggestie doen? Misschien kan het aansluitend op het debat over Fokker.

De **voorzitter**: Nee. Omdat er ook heel wat gemeentebesturen in zijn geïnteresseerd, hebben wij al een heleboel weken geleden een vaste afspraak gemaakt met Rotterdam en andere gemeenten dat wij vandaag met het wetsvoorstel inzake de provincie Rotterdam zouden beginnen. Ook op dat punt ± het gaat ook daar om miljoenen mensen ± moet ik, linksom of rechtsom, enige afwegingen maken. Mijn inspanning om een oplossing te vinden, zal blijven. Ik weet dat het een spoedeisend karakter heeft, maar er zijn gegevens waar ook ik mee moet rekenen.

Mevrouw **Versnel-Schmitz** (D66): Oké, ik houd u daaraan.

De **voorzitter**: Ik u aan die 60 minuten en 60 seconden.

Aan de orde is de behandeling van:
- **de brief van de minister van Economische Zaken over Fokker (22895, nr. 12).**

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Van Gelder** (PvdA): Voorzitter! We staan nog steeds aan de vooravond van een grote ramp. Een ramp voor de mensen die werken bij Fokker maar ook een ramp voor de Nederlandse industrie, niet alleen wat betreft het beeld dat wij oproepen in het buitenland, maar vooral ook omdat we als Nederland toch al zo weinig grote, echt industriële bedrijven hebben.

Dat zijn geen obligate opmerkingen, zeker niet voor een vertegenwoordiger van de PvdA, een partij die zich druk maakt over werk en industrie. Juist voor mijn fractie is daarom het dilemma ook zo groot.

Voorzitter! Een aantal jaren geleden is bewust besloten om Fokker aan te laten sluiten bij een groot en vooral kapitaalkrachtig bedrijf, juist om de toekomst van Fokker voor werk en industrie te garanderen. Als land moet het je veel waard zijn een industrie als Fokker overeind te houden, maar tegelijkertijd legt het een te zwaar beslag op onze beperkte financiële middelen. Vandaar de instemming van mijn fractie om aansluiting te zoeken voor Fokker bij Dasa.

Fokker zit al geruime tijd in de problemen, met verliezen die in feite ongekend zijn. Het is dankzij Dasa dat het bedrijf door kon functioneren. Ik heb daar veel waardering voor. Ik heb er ook begrip voor dat Dasa/Daimler-Benz een meer structurele aanpak van de financiële wilde. Dan komt automatisch weer de overheid in het vizier, de overheid als aandeelhouder maar ook vanwege de industriepolitieke dimensie. Ondanks waardering heb ik de indruk dat dit een beleidswijziging is van Daimler-Benz, omdat tot voor kort werd aangekondigd dat men niet weer een beroep zou doen op de Nederlandse overheid. Dat was ook de reden waarom de Nederlandse overheid bewilligd heeft in een overdracht van Fokker aan Dasa. Juist vanuit werkgelegenheids- en industriepolitieke overwegingen vind ik het positief dat de regering bereid was om met Dasa in overleg te

treden om tot een passende oplossing van de problemen te komen. Dat overleg heeft helaas geen resultaat opgeleverd. Cru werd de afgelopen maandag de kredietkraan dichtgedraaid.

Reeds van de aanvang af moet het "overleg" niet onder een goed gesternte begonnen zijn. Dasa legt een plan op tafel, dat terecht door de minister als "outrageous" ± buiten proporties ± werd genoemd, zowel wat betreft de omvang van de vraag van Dasa in de richting van de overheid als wat betreft de verdeling. Het kan niet zo zijn, dat de bijdrage van de overheid veel en veel groter is dan de bijdrage van het bedrijf zelf.

Dat lijkt mij ook een duidelijk signaal en dat is door mijn fractie ook gezegd: hoe je het ook wendt of keert, het gaat om 3 mld. en die vraag van Dasa was buiten proportie. Mijn fractie heeft zich in de tussenliggende fase redelijk gebonden gevoeld, met name...

De heer **Rabbae** (GroenLinks): Voorzitter! Tot welk bedrag was de fractie van de heer Van Gelder bereid te gaan?

De heer **Van Gelder** (PvdA): Voorzitter! Mijn fractie voelde zich gebonden in die tussenliggende fase omdat er sprake was van onderhandelingen. Ik vind het niet verstandig om op het moment dat de minister van Economische Zaken of namens hem de heer Maljers onderhandelt met Dasa vanuit de politiek uitlatingen te doen, die dat proces verstoren. Wel hebben wij gezegd, dat de Nederlandse overheid de bereidheid moet hebben om meer geld te bieden aan Dasa dan het oorspronkelijk op tafel komende plan om in ieder geval 800 mln. aan ontwikkelingskredieten en staatsgegarandeerde leningen af te schrijven op het moment dat Dasa zelf ook met een beter plan kwam. Daar is geen sprake van geweest en ik vind het dan ook volstrekt illusoir om hier te roepen, dat voor mijn fractie 100 mln., 150 mln. of 200 mln. acceptabel was geweest. Dat was volstrekt afhankelijk van het plan dat Dasa zelf op tafel zou hebben gelegd.

De heer **Rabbae** (GroenLinks): Voorzitter! De onderhandelingen zijn nu achter de rug. Misschien kan de heer Van Gelder nu wel zeggen welk bedrag hij toen op het oog had?